

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio VI. Quo tempore obliget præceptum dilectionis Dei?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

sum pro eo tunc, in quo perstat mera probabilitas maior de veritate nostræ Fidei: quia pro tunc habet probabilitatem suæ sectæ, & formidinem de veritate eius: formido autem actualis de veritate suæ sectæ, aut de falsitate illius excludit certitudinem de eodem obiecto, vt evidens est.

47. Confirmatur. Nam si infidelis in ea hypothese tenetur deserere, suam sectam; id debet esse, credendo, illam esse falsam: ergo vel debet credere vt certum, eam esse falsam; vel id debet credere solum probabiliter? Si dicas, debere id credere tamquam certum, contra est: nam in ea hypothese nulla cognitio ponitur in eo infideli, nisi probabilis: atqui per cognitionem dumtaxat probabilem non potest fieri certus de falsitate suæ sectæ: ergo in ea hypothese non tenetur pro tunc credere vt certum, eam sectam esse falsam: Si vero dicas, quod tenetur credere dumtaxat probabiliter, suam sectam esse falsam; id non est deserere suam sectam: non enim deserit illam, dum iudicat, illam esse probabilem.

DISERTATIO VI.

Quo tempore obliget præceptum dilectionis Dei?

CAPVT I.

Referuntur tres propositiones damnatae, & notantur aliqua.

NON EGET SVMMARIO.

1. **Q**uinta propositio ex damnatis, hæc est. *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* Sexta est.

Probabile est, ne singulis quidem rigoroſe quinquennijs per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum. Septima est. *Tum ſolum obligat, quando tenemur iuſtificari, & non habemus aliam viam, qua iuſtificari poſſimus.*

2. Damnat ergo Pontifex proſitionem, quæ docet, ſolum eſſe obligationem gravem eliciendi actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita, & quæ docet, eam non eſſe condemnandam, ſcilicet de improbabilitate, aut alia cenſura Theologica. Item eam, quæ docet tamquam probabile, ne ſingulis, quidem quinquennijs eſſe obligationem præcepti per ſe, eliciendi actum dilectionis Dei. Et dicit, *per ſe*, nam propter aliud præceptum implendum, non negat ea proſitio, poſſe advenire obligationem dilectionis Dei, puta cum quis Miniſter Eccleſiæ vult conficere Sacramentum. Item damnat eam proſitionem, quæ docet, nullam eſſe obligationem eliciendi actum dilectionis Dei, niſi quando quis tenetur procurare iuſtificationem, & non eſt aliud medium iuſtificationis, quo poſſimus gratiam iuſtificationis confequi.

3. Emmanuel de Filguera ^{Filgu.} ſeptimam proſitionem attribuit P. Ioã. ^{Azor.} Azor tom. 1. lib. 9. cap. 4. q. 1. In quo quidem præſata proſitio, *vt iacet*, reperitur; advertendum tamen eſt, quod ibidem ſubiungit hæc verba: *Eiuſmodi præceptum eſſe conſtitutum eo modo, quo diximus eſſe datum, & impoſitum divinitus Fidei præceptum, & Spei.* De præcepto autem Fidei hæc verba ſcripſerat lib. 8. cap. 7. q. 6. *Sed quæres, an fidelis, qui eſt gratia, & charitate Dei præditus, ita præcepto fidei teneatur, vt debeat certo aliquo tempore Fidei actum eliceret? Reſpondeo, actum Fidei eſſe nobis imperatum à Deo tamquam remedium neceſſarium ad iuſtificationem impij, tum fidelis, tum infidelis. Et proinde mandatum*

datum credendi tunc inducit obligationem, cum impius lege, & præcepto compellitur ad iustitiam adipiscendam: qua obrenta præceptum Fidei non habet amplius vim obligandi, ut remedium ad iustificacionem. Habet tamen ut est præceptum virtutis Theologicæ, quamvis facile non sit, ut ait Bañez 2.2. quæst. 22. art. 1. dub. 2., designare tempus certum, quo obligat præceptum credendi, ut est actus virtutis. Satis probabiliter dicitur speciale tempus, quo quis credere debet, esse quando tentationes insurgunt, quibus tentatur fides hominis. Et idem iuris est de præceptuo Spei, & charitatis: ita ut certo tempore Fidei actum elicere debeamus, &c. Et postea quæst. 7. designat varia tempora, in quibus tenetur Fidelis confiteri Fidem, quæ confessio fieri non potest sine actu interno Fidei.

4. Itaque P. Azor in charitate, sicut in Fide, & Spe, distinguit præceptum charitatis, ut est medium iustificationis, & ut est præceptum virtutis Theologicæ. Et ut est medium iustificationis, dicit non habere vim obligandi, nisi quando quis tenetur ad iustitiam adipiscendam. Sed ut est præceptum virtutis Theologicæ, habere vim obligandi, ut certis temporibus eliciatur actus charitatis.

15. Scio in editione ann. 1600. deficere ea verba: *Habet tamen, ut est præceptum virtutis Theologicæ, &c.* Sed habentur in editione ann. 1602. qua ego vtor. Et ideo excusationem habent, qui eam propositionem attribuunt P. Azorio. Hæc ergo septima propositio, in quo cumque Authore inveniatur, damnata manet, *ut iacet*; quidquid sit, an attentis alij verbis habeat, vel non habeat sanum sensum. Cuius rei iudicium Sacræ Congregationi subiicio.

6. Notandum etiam est, cum iure Diuino non sint determinata tempora, in quibus obligat præceptum

diligendi Deum, Theologos abijisse in diversas sententias. Quas, quia breviter refert P. Tamburinus tom. 1. lib. 2. in Decalog. cap. 3. §. 2. num. 1., eius verbis vtor: [Primum tempus, quod aliqui assignant, est initium vsus rationis. Secundum, finis vitæ. Tertium, tota vita inderminate sumpta, ut saltem semel in ea ametur Deus. Quartum, omnes dies festivi, in quibus debemus Deo specialiter vacare. Quintum, tempus, quo adultus suscipit Baptismum. Sextum, tempus quo quis suscipit Eucharistiam. Septimum, quando forte sumitur martyrium. Octavum, quando magnum à Deo accipis beneficium. Nonum, quando audis aliquem contra Deum blasphemantem. Decimum, quando gravi vrgeas tentatione, præsertim odij Dei cum periculo consensus, nisi ad Deum per amorem te convertas.]

Tamb.

CAPVT II.

*Propria sententia circa punctum
quæstionis.*

ARTICVLVS I.

Quam certum sit, eas tres propositiones damnatas, esse falsas?

NON EGET SVMMARIO.

7. **E**As tres propositiones damnatas inde constat manifeste esse reiiciendas tamquam certo falsas; quia ex ipsa dignitate, primatu, & magnitudine præcepti (nam hoc est maximum, & vrimum mandatum) Doctores magni nominis censent, ita obligare, ut non multum temporis differendus sit actus dilectionis Dei super omnia, sed ita ut sit sæpius repetendus non vltra diuturnum tempus. Ita P. Suarez

2. 2. disp. 5. de Charit. sect. 5., qui num.
Suarez 3. proposuit multos casus, in quibus
 obligat præceptum dilectionis Dei,
 propter implendum aliud præceptum,
 scilicet articulum mortis; item casum,
 in quo minister Sacramenti debet se
 prius iustificare extra confessionem,
 ad ministrandum; item in occasione
 gravissimæ tentationis, quando existi-
 matur, actum dilectionis Dei fore op-
 portunissimum remedium. &c.

8. Postea vero num. 4. addit, præ-
 ceptum charitatis etiam per se, & in-
 dependentem ab alijs præceptis habere
 vim obligandi. vbi subiungit: *Ceterum*
articulus temporis non tam affirmative,
quam negative assignari potest; sicut in
præcepto restitutionis dicitur obligare
ad non multum differendam restitutio-
nem, licet non possit assignari primum
instans restitutionis. Nam quamvis
 hæc dicat de tempore, quo imple-
 dum est præceptum charitatis, post-
 quam puer ad usum rationis pervenit;
 eodem modo intelligendum id est,
 cum inferius asserit, non multo tem-
 pore differendam esse horum actuum
 repetitionem. Et tandem concludit:
Quantum autem futurum sit hoc tem-
pus (dilationis) prudentiæ relinquen-
dum est. Et ob hanc causam graves
 Authores hanc obligationem exten-
 derunt ad singulos dies festos, & ad
 alios casus, qui tempore non diuctur-
 no solent contingere; vt art. seq. refe-
 ram.

ARTICVLVS II.

Statuitur conclusio de tempore,
quo obligat præceptum; & du-
plex prænotatio.

SYMMARIVM.

Præceptum diligendi Deum per se obli-
gat ad frequentiam actuum. n. 9.
Varij dicendi mod i plurium Theologo-

rum in suffragium huius sententia.
 n. 9. & seqq.

Præceptum per se dilectionis Dei im-
pletur, quamvis eliciatur dilectio
propter aliud præceptum. n. 14.

Idque explicatur exemplis, n. 14. &
 seqq.

Quo pacto plures excusentur à pecca-
to, qui hanc actuum frequentiam
non exercent. n. 18.

9. **D**icendum ergo est, præcep-
 tum diligendi Deum per se
 obligare ad frequens exercitium illius,
 ita vt non multo tempore differa-
 tur. Hæc videtur esse mens P. Suarii
 proxime citati. Et favet Lumbier tom,
 3. Sum. num. 1796. ad hanc 5. prop. &
 t. 2. Summ. n. 709. verbis referendis
 disert. 11. cap. 2. art. 2. ad prop. 17. Fa-
 vent etiam Doctores, qui casus fre-
 quenter occurrentes adstruunt, in qui-
 bus obligat præceptum, sive per se, si-
 ve propter aliud. Et in primis huius
 sententiæ sunt Authores, qui dicunt
 vrgere præceptum Charitatis singulis
 diebus festis. Quæ sententia non est
 contemnenda, quia cum eius Autho-
 res censeant obligare ad frequentem
 repetitionem, & tempus remittendum
 est ad arbitrium prudentum, videtur
 prudens temporis designatio ea, quæ
 pro cultu Dei facta est. Hi sunt Scotus
 in 4. dist. 27. q. vnic. Angelus verb.
Feriae. n. 41. Almainus in 3. dist. 37. q. Gabriel
 vnic. Gabriel ibid. q. vnic. art. 3. Tabien-
 na verb. *Charitas.* q. 20.

10. Sunt etiam pro hac sententia,
 qui docent, vrgere præceptum chari-
 tatis, cum quis accipit aliquod ingens
 beneficium à Deo; quod superaddit
 augmentum frequentia Quia lex ami-
 titia videtur exigere, quod homo be-
 nefactorem suum redamet. Hi sunt

Scotus. *Sotus*
 Sotus lib. 2. de Iust. quæst. 3. art. 10. Me-
 dina lib. 1. Sum. cap. 14. §. 2. P. Valencia
 2. 2. disp. 3. quæst. 19. punct. 1. casu 4. Toletus
 Card. Toletus lib. 4. Sum. cap. cap 9. n.
 10. quos

Sanch. quos refert P. Thom. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 35. n. 9. §. *Quartum.*

11. Pro eadem conclusione referendi sunt, qui dicunt, virgere præceptum charitatis, cum graves tentationes insurgunt, præcipue odij Dei, aut iracundiæ contra Deum, quæ in aliquibus solet esse tentatio frequens, præsertim in impatientibus, & iracundis. Ita P. Thom. Sanch. cit. n. 9. Bonac. tom. 2. disp. 3. punct. 2. num. 2. P. Valencia 2. 2. disp. 2. quæst. 4. punct. 1. P. Petr. Hurt. disp. 74. de Charit. sect. 6. §. 26. Bañez 2. 2. quæst. 2. 2. art. 1. dub. 2.

Sanch. Item Aragon, Petrus de Ledesma, Diana, Villalob. & Trullench, quos refert Leander à SS. Sacram. in Decal. tract. 4. disp. 2. quæst. 24.

12. Pro eadem citari possunt, qui docent, instare præceptum charitatis, cum quis audit blasphemiam, aut gravem iniuriam in Deum. Ex quo etiam augetur obligatio ad repetendos actus dilectionis Dei. Hanc sententiam tuentur P. Valencia 2. 2. disp. 7. q. 19. punct. 1. cas. 6. Nauarrus in Sum. cap. 11 num. 3.

13. Hæc omnia complexus est P. Didacus Alvarez de Paz vir sapientissimus, qui fere scholastico more scripsit tomos tres de vita spirituali. Et tom. 1. lib. 3. cap. 6. §. *Sed nemo.* distinguens, quomodo charitas sit finis vitæ spiritualis, & quomodo sit præceptum de ea, de hoc secundo sic differit: *Hoc namque præceptum, quoad internum quidem erga Deum amoris affectum, quo scilicet volumus sua bona Deo, & ei per omnia placere statuimus, jubet, ut Deum diligamus, quoties tenemur gravia peccata relinquere (intellige, extra Sacramentum) & ad Dei amicitiam redire. Cum etiam iudicamus, nos sine actuali Dei amore esse casuros, & aliquod grave crimen incursum. Ac tandem QUANDO INTRA QUOEMLIBET ANNUM, & cum grave periculum imminet, aut ipse instat mortis articulus.*

14. In quo duo animadvertenda sunt. Primum est (quod prosequor ad prop. 17.) Præceptum per se dilectionis Dei impleri, quoties quis elicit actum dilectionis Dei in ordine ad implendum aliud præceptum. Quod patet in multis exemplis. Et sufficit vnum pro multis. Præceptum eleemosynæ obligat per se ex virtute misericordiæ in gravi, aut extrema necessitate. Titius ergo pressus gravi tentatione blasphemiam, opem fert Sempronio constituto in extrema necessitate, eo fine, ut liberet eum Deus ab ea tentatione. Itaque implet præceptum fugiendi blasphemiam. Numquid non implevit præceptum eleemosynæ, quod per se obligat ex misericordia? Implevit utriusque. Et ratio est: quia licet per se obliget ex misericordia, non obligat ad hoc, ut qui illud implet, respiciat in suo actu motivum misericordiæ; sed obligat, ut illum actum eliciat, sive is actus procedat ex suo, vel ex alio motivo.

15. Sic etiam contingit in præcepto per se dilectionis. Nam qui elicit hunc actum propter motivum poenitentiae, vel propter motivum reddendi se securum à damnatione æterna, implet utriusque præceptum per se dilectionis Dei. Quia licet hoc præceptum præcipiat per se, independenter ab alio præcepto suum actum: non præcipit, quod talis actus fiat independenter ab alio præcepto. Itaque si hoc præceptum per se, & ratione sui præciperet, quod in quolibet die festo eliceret actum dilectionis Dei; si in die dominica eliceret actum dilectionis Dei propter vitandam aliquam tentationem, utique impleret illud præceptum, quod per se præcipiat dilectionem Dei.

16. Itaque qui tenetur elicere actum dilectionis Dei, quia urget tentatio dilectionis lascivæ erga creaturam, cognoscens actum dilectionis Dei esse sibi remedium contra tentationem; si tunc non elicit actum dilectionis

tionis Dei, non peccat contra præceptum charitatis erga Deum, sed contra præceptum castitatis. Si vero elicit tunc eum actum dilectionis Dei, quo liberatur à tentatione, implet vtrumque præceptum; charitatis, ex qua tenetur frequenter diligere Deum; & Castitatis, quod tunc vrgebat.

17. Sic etiam qui tenetur audire Missam in die festo, & primo mane pressus tentatione luxuriæ cognoscit, sibi esse remedium præsentaneum audire Missam statim. Si tunc non conatur audire Missam, cum possit, violat præceptum castitatis; non autem præceptum audiendi Missam, quam & si non audiat primo mane, potest mox eam audire: si tamen audit illam tunc, implet vtrumque præceptum, & audiendi Missam in die festo, & servandi castitatem.

18. Alterum prænotandum est, *P. Gran.* quod observavit P. Granado 2.2. contr. 3. de Charitat. tract. 14, scilicet occultum esse, & difficile determinare punctum temporis fixum, & certum, in quo vrgeat hoc præceptum charitatis erga Deum: *In qua vix aliquid certi statui potest: quod deserviet, vt facile admittamus invincibilem ignorantiam, que excuset à culpa plures, qui hoc præceptum fortasse non impleverunt.* Iuxta quam prudentissimam observationem, quando dicimus, præceptum charitatis obligare ad actus dilectionis Dei frequentes; valde occultum & incertum est determinare instans fixum, in quo instet hoc præceptum; solum enim dicimus violari præceptum, cum multo tempore differtur dilectio Dei, iudicio prudentis; & mensis integer videtur mihi multum tempus, ob summam huius præcepti dignitatem. Excusabuntur tamen plurimi ab hoc peccato, propter ignorantiam, aut inadyertentiam invincibilem.

ARTICVS III.

Quam commune sit Fidelibus timoratis elicere actus dilectionis Dei?

SYMMARIUM.

Duplex est affectus charitatis, scilicet afficiens, & efficiens. n. 20.

Perfectio charitatis consistit in actu efficiente, non tam in afficiente. n. 21.

Qui implet præcepta, quia videt Deo esse placita, elicit actum dilectionis Dei. n. 22.

Quam frequenter fideles eliciant actus charitatis. n. 24.

Qui actus charitatis contineantur in oratione Dominica? n. 25.

Qui resistunt temptationibus, vt Deo placeant, eliciunt actum charitatis. n. 26.

19. **A**nte quam adducamus fundamenta pro conclusione stabilita, quod præceptum charitatis obligat ad eliciendum frequenter actus dilectionis Dei; operæ pretium est ostendere, quomodo per hanc conclusionem non imponatur Fidelibus onus importabile; sed potius *ingum suave, & onus leve*; quod quasi insensibiliter portant Fideles timorati, qui cōscientiæ suæ nō ignave prospiciunt: hi enim multos actus dilectionis Dei eliciunt, quamvis non advertant, eos esse actus charitatis. Qui licet eliciantur in ordine ad alia præcepta implenda, sive ad opera aliarum virtutum exercenda, etiam sufficiunt ad implendum præceptum charitatis erga Deum, iuxta supra dicta articul. antecedent.

Et

Cas. Pal.
Lorca.
Leand.
Et quod Fideles timorati frequenter
exerceant actum dilectionis Dei, no-
tarunt P. Castro Palao tom. 1 tract. 6.
disp. 1. punct. 4. num. 11. Lorca 2. 2.
sect. 3. disp. 58. num. 8. & Leander à SS.
Sacram. in Decalogo tract. 4. disp. 2.
quæst. 8.

Alvar.
20. Pro cuius rei claritate tria
observanda sunt. Primum est, id, quod
ex professo tractat P. Iacobus Alva-
rez de Paz tom. 1. de vita spirituali
lib. 3. part. 1. cap. 9., duplicem esse
charitatis affectum, scilicet afficien-
tem, & efficientem. Audienda sunt
verba huius sapientissimi viri. *Charitas*
afficiens est virtus ipsa charitatis, iusti
animam affectibus amoris inflammans,
& ad volendum Deo bona sua, ad gau-
dendum de perfectionibus Dei, ad desi-
derandum, ut omnes ei serviant, & Di-
vino subjiciantur imperio, & ad ipsius
præsentiam suspirandam, & ad alios
similes affectus impellens. Charitas au-
tem efficiens est ipsa etiam charitatis
virtus, pro ut movet ad custodienda
mandata, ad complectenda consilia, &
ad Divinum placitum exequendum; ita
ut supra dulcedinem, & teneritatem
amoris, operum efficacitatem habeat, &
Dei in omnibus (pro ut in hac vita pos-
sibile est) perficiat voluntatem. Chariti-
tatis afficientis vox est: [Sicut deside-
rat cervus ad fontes aquarum,] &c...
[Anima mea desideravit te in nocte]...
Charitatis efficientis opus est: [Iuravi,
& statui custodire iudicia iustitiæ tuæ:]
illud deinde: [Propter verba labiorum
tuorum ego custodi vias duras.]... Illa
magis ad tempus orationis pertinet: hæc
magis ad tempus actionis; illa in deside-
rijs est; hæc in opere; illa in verbo; ista
in vita; illa se amatricem proficietur;
ista se amatricem ostendit; quia ut Gre-
gorius ait, Probatio dilectionis exhibi-
tio est operis.

21. Secundum, quod etiam idem
asceticæ vitæ Doctor egregius tradit
ibidem, nempe quamvis uterque ac-

tus charitatis sit dignitate præstantissi-
mus, tamen perfectionem charitatis
non tam in charitate afficiente, quam
in charitate efficiente consistere. Ait
enim. *Perfectionis ergo natura non in*
charitate afficiente, sed in efficiente
consistit. Nec aliquis perfectus est, quia
dulcius ad Deum, & tenerius afficitur,
nec quia in fervore orationis maiorem
suavitatem, aut consolationem percipit;
sed quia maiore fidelitate, & conatu ex
charitate mandata uniuersa custodit,
purius vivit, & accuratius in omnibus
Divina se accommodat voluntati. Cõfir-
matque verbis Domini, Ioann. 14. Qui
non diligit me, sermones meos nõ servat.
Et subiungit in explicationem eorum
verborum: *Quasi dicat. Parum ad ve-*
ram dilectionem, atque adeo ad veram
perfectionem proderit, quod quis affec-
tibus abundet, se se ipsum non vincat, se
noxia non vitet, si suæ saluti proficiat,
idest, mandata, & consilia non impleat,
Multum vero dilectionis, & perfectio-
nis habet, qui affectibus, & dulcedine
carens, præcepta complectitur, Divina
iussa custodit, & iuxta præscriptum
professionis suæ, ab eo, quod Deo placi-
tum est, nulla ratione discedit. Quam
sententiam efficacissime confirmat
egregijs testimonijs Sanctorum Patrũ
Bernardi Ambrosij, Augustini, Orige-
ni, Clementis Alexandrini, & Ricar-
di à S. Victore. Et deinde cap. 10. hanc
perfectionem charitatis dividit in pri-
mam, mediam, & vltimam. Nam hoc,
quod est, velle vnire voluntatem suam
in omnibus cum Divina, recipit magis
& minus.

22. Tertium, esse actum forma-
lem charitatis illum, quo quis vult im-
plere præcepta, aut pia opera facere,
quia videri illa esse placita Deo; sive eo
fine, ut Deo placeat. Patet ex duobus
prioribus prænotatis: nam charitas ef-
ficiens ut distinguitur ab afficien-
te, nihil aliud est, quam voluntas im-
plendi voluntatem Dei, sive faciendi

ca,

ea, quæ Deo sunt placita, ut specialiter constat ex prænotatione 2. Deinde Ioann. 8. dixit Christus *Christus D. Qui me misit, mecum est, & non reliquit me solum: quia ego, quæ placita sunt ei, facio semper.* Quis autem dubitet, hic explicare Christum D. efficaciam suæ charitatis. Et ideo P. Didacus Alvarez tom. 1. lib. 3. cap. 15. ad ea Christi verba subiungit. *Profec- to non relinquuntur soli, qui Christo capiti, & alijs proximis per charitatem perfectam Dei, & Proximi, adherent. Inde autem habent, ut quæ, ei placita sunt, faciant semper.* Iuxta quam sententiam ex charitate habent, quod faciant, quæ Deo sunt placita; quia charitas perfecta eo respicit.

23. Et Ioan. 15. ait Christus D. *Manete in dilectione mea.* (scilicet active, & passive, sive reciproce) *si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea.* In quem locum S. Augustinus movet eam quæstionem. *Dilectio facit præcepta servare; an præcepta servata faciunt dilectionem?* Et immediate respondet: *Sed quis ambiget, quod dilectio præcedit?* id est, [dilectio facit, præcepta servare,] quod non aliter facit, nisi quatenus dilectio est voluntas implendi voluntatem Dei, & eius præcepta, scilicet ex affectu ad Deum. Petrus epist. 1. cap. 1. ait illis verbis: *Animas vestras castificantes in obedientia charitatis.* Hanc enim obedientiam charitatis exercent, qui obediunt Dei mendatis, ut Deo placeant.

S. Tho. Ideo S. Thom. in hunc locum hæc verba habet, quæ desumpsit ex glossa: *In obedientia charitatis. Glossa. In obediendo Deo ex charitate, servando eius mandata.*

24. Ex his tribus prænotatis clare constat, quam commune est fidelibus elicere actus charitatis, præcipue eius, quam vocamus efficientem, quæ ex genere suo perfectior est, quam afficiens. Nam fideles, qui non moven-

tur hypocrisis, aut alijs respectibus gloriæ inanis, cognoscunt, opera præcepta, & reliqua opera pia, quæ exercent, esse placita Deo; & cum videant, esse placita Deo, & aliunde non moveantur inanis gloriæ respectibus, fere impossibile videtur, quod ea opera pia, quæ faciunt, sive de præcepto, sive de consilio, non exequantur eo, quod videant esse placita Deo. Vnde cum Missam audiunt, concioni adsunt, orationi incumbunt, eleemosinam præbent, videntes, ea opera esse Deo placita, sane eo fine ea præstant. Operantur ergo ex motivo charitatis erga Deum, & consequenter actus charitatis eliciunt; & sic frequenter præceptum charitatis adimplent. Quin etiam exhortationibus Concionatorum, & Confessariorum, imo & lectione librorum spiritualium ad diligendum Deum frequenter moventur.

25. Ad hæc, ut notavit Lorca supra citatus, in duabus petitionibus orationis Dominicæ continetur actus charitatis in Deum: nam eum charitatis actum elicit, qui desiderat, sanctificari nomen Dei; item qui desiderat, quod omnes voluntatem Dei faciant in terra, sicut fit in Cælo. Imo est, & alia petitio, quæ includit etiam actum charitatis, scilicet: *Adveniat Regnum tuum.* Nam, istud Regnum est id, de quo dixit Christus *Regnum Dei intra vos est,* scilicet dilectionis Dei, & reliquarum virtutum. Qui ergo desiderat, nobis advenire Regnum dilectionis Dei, Deum ostenditur diligere; nam, ut ait S. Gregorius, *Qui desiderat diligere Deum, iam inceptit, illum diligere.* Qui ergo attentè, & ex affectu dicit orationem Dominicam, utique tres actus charitatis erga Deum elicit. Qui autem recitant officium Canonicum, in eo inveniunt quam plurimos actus dilectionis Dei, si attentè, & ex affectu recitent.

26. Præterea frequentissimum est

S. Aug.

Lorca.

S. Greg.

est inter fideles timoratos, resistere temptationibus, & abstinere à peccatis mortalibus, quia vident graviter displicere Deo: Quid autem est abstinere à peccato mortali, quia Deo displicet, nisi abstinere à peccato ex dilectione Dei? Cum ergo constet, ita commune esse fidelibus elicere frequenter actus charitatis erga Deum, non videbitur onerosum, quod teneamur vi præcepti charitatis ad elicendos frequenter actus dilectionis Dei.

ARTICVLVS IV.

Fundamenta, quibus probatur obligatio elicendi frequenter actum charitatis.

SUMMARIVM.

Varij textus Sacrae paginae, n. 27. & seqq.

In textu S. Petri non est consilium, sed præceptum n. 30.

Charitas est finis omnium Præceptorum. n. 31.

Quam difficile est servare præcepta sine frequentia dilectionis Dei. n. 32.

Quam difficile est aggredi media ardua sine efficacia intentionis finis. n. 33.

Textus Sacrae Paginae, & expositio S. Augustini ad rem nostram. n. 34. & 35.

Quam certum sit, charitatem esse finem omnium Præceptorum. n. 36.

Quomodo dilectio Dei fiat propter implenda præcepta, cum sit finis præceptorum? n. 37. & seqq.

27. **P**rimum desumitur ex Sacra Scriptura. Nam Deutoronomij cap. 6. dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hac, quae ego*

præcipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens. Quæ omnia denotant continuationem, & frequentiam. Quomodo hæc componuntur cum eo, quod quis toto anno sit oblitus Dei, & eorum, quæ Deo placita sunt?

28. Deinde Ioannis 15. ait Christus D. *Manete in dilectione mea.* Vbi P. Maldonado sic scribit n. 34. *Sumitur igitur passive, Manete in dilectione mea, id est, pergite me diligere, quem admodum Augustinus Chrysostomus, Leontius, Theophilatus, Beda, & Rupertus interpretantur.* Id autem verbum, *Manete*, quid aliud significat, nisi perseverantiam & frequentiam in actu dilectionis? Aut quomodo manet in actu dilectionis, qui toto anno abstinet à dilectione? maxime cum adeo sit facile implere præcepta, eo quod Deo sunt placita; aut in opera pia, quæ facit, illa facere eo fine, ut Deo placeat in eis. Et his consonant verba quæ immediate subiunguntur. *Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea.* Vbi illa prima dictio *Mea* sumitur formaliter; id est, (si mea præcepta, quia mea sunt, & mihi placita servaveritis, manebitis diligentes me.) Et confirmant hunc sensum verba, quæ immediate sequuntur: *Sicut & ego Patris mei præcepta servavi, & maneo in eius dilectione.* Vbi P. Maldonado citatus notat esse idiotismum Hæbraicæ linguæ ponere *Et*, pro *Quia*; & sensum esse, (Ego Patris mei præcepta servavi, quia maneo in eius dilectione.) sive quod idem est, (Quia diligo Patrem, servo præcepta eius.) Cum ergo Christus D. præcipit manere in dilectione sua, & præcipit permanentiam, sive frequentiam actuum dilectionis; & modum insinuat, quo facile observentur præcepta sua, nempe præcedente dilectione eius, Kk Præ-

22. Præterea 1. Petri c. 4 dicitur: *Mutuam in vobis met ipsis charitatem continuam habentes; quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Vbi observandum est, agere S. Petrum, quamvis de charitate mutua fraternitatis, de illa tamen charitate supernaturali, quæ habet pro obiecto formali motivo ipsum Deum; hæc enim sola est, quæ operit multitudinem peccatorum. Hanc vult S. Petrus esse continuam. S. Thomas hic ait. *Id est, non interruptam.* Intellige moraliter.

S. Thom.

30. Dices, hoc potius esse difficile, quam præceptum. Sed contra est: nam id præscribit. S. Petrus, non tamquam voluntarium, sed tamquam necessarium: est enim necessarium, & graviter obligatorium quærere modum operiendi multitudinem peccatorum: ergo quando S. Petrus in charitate continua constituit modum operiendi peccata, præfatam charitatem præscribit, non tamquam voluntariam, sed tamquam necessariam ad operiendam multitudinem peccatorum, id est, in ordine ad hoc, quod remittantur, & in ordine ad hoc, quod vitentur peccata.

31. Probatur secundo ea obligatio eliciendi frequenter actus dilectionis Dei. Pro quo supponendum est, præceptum Charitatis erga Deum esse finem reliquorum præceptorum; & reliqua præcepta esse media ad consequendam charitatem in actu erga Deum, ut expresse tradit S. Thom. 2. 2. quæst. 44. art. 1. Et id manifestum est ex Epist. 1. ad Timoth. cap. 1. vbi Paulus ait: *Finis præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Quod etiam significat Regius Psaltes Ps. 118. *Omnis consummationis (id est, perfectionis) Vidi finem, latum mandatum tuum nimis.* Vbi

S. Aug.

iuxta S. Augustinum serm. 2. in Ps. 118. vocat finem perfectionis mandatum charitatis. Ita enim ait: *Latum man-*

datum non intelligo, nisi charitatem. Et mox: *Latum est mandatum charitatis nimis, mandatum illud geminum, quod iubetur Deus, & proximus diligi. Quid autem latius, quam ut ibi pendeat tota lex, & omnes Prophetæ.*

32. Iam vero hinc instruitur argumentum. Difficillimum est, & ideo moraliter impossibile servare multo tempore omnia reliqua præcepta, nisi frequenter eliciat homo actus charitatis erga Deum: sed est gravis obligatio in homine, auferendi talem difficultatem, seu impossibilitatem moralem: ergo est obligatio eliciendi frequenter actus charitatis erga Deum. Maior, quæ sola eget probatione, facile probari potest ab experientia, qua videmus, homines, qui non fatigant placere Deo, neque in actibus dilectionis Dei exercentur, in magnam ruere peccatorum abyssum. E contra vero qui frequenter Deum attendunt cum desiderio placendi illi, aut non displicendi, videmus sæpe innoxios longo tempore permanere. Hi enim sunt, qui observant id præceptum Christi *D. Manete in dilectione mea,*

33. Sed præcipue probatur Maior à priori ex ipsa ratione finis, quæ competit dilectioni Dei. Et enim difficilimum est aggredi media ardua, quando finis, ad quam ordinantur ea media, tepide amatur, & raro intenditur, aut appetitur: ita quando Pater mittit filium Romam, ut procuret aliquam dignitatem Ecclesiasticam; si filius tepide se gerit circa intentionem, & desiderium talis dignitatis, difficilimum illi est aggredi tam prolixum iter, & subire labores itineris, & reliqua media assumere: deficiente enim desiderio efficaci talis dignitatis, durissimum sibi videtur talia & tam ardua media executioni mandare. At qui ille, qui toto anno, aut per multum tempus non elicit actum amoris Dei, tepide se gerit circa finem, qui

qui est charitas erga Deum: ergo difficilimum est, quod animum erigat ad exequenda reliqua præcepta, quæ sunt media ad talem finem. Ideo homines tam facile violant reliqua præcepta, quia non curant de fine, scilicet placendi Deo, & ideo tantam inveniunt difficultatem in servandis præceptis, quia negligenter se gerunt circa intentionem finis, nempe charitatis erga Deum.

34. Huc respiciebat Psalterius Regius ps. 16. v. 4. Cum dixit: *Propter verba labiorum tuarum ego custodivi vias duras.* Quem locum P. Lorinus sic paraphrasticè explicat: *Difficile sane id, durumque (nempe observatio præceptorum) si natura spectetur innata corruptio. Sed amor me, ac reverentia, Deus, præceptorum, minarum, promissorum tuorum compulit ad ea, quæ dixi, cavenda.* Quod didicit ex S. Augustino serm. 9. de verbis Domini secundum Math. ubi ait: *Ecce unde illud iugum suave est, & sarcina levis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus.* Dicit Psalmista: *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Sed quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus.* Ecce docet S. Augustinus, præcepta esse dura & difficilia, ubi non adest dilectio Dei; & ubi hæc adest, esse facilia, iugum suave, & onus leve. Vbi etiam notabis in eo loco Psalmi, per eam clausulam, *Propter verba labiorum tuorum*, intelligere Augustinum præceptum dilectionis Dei.

35. Quod magis explicuit S. Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 69. *Quomodo ergo dicitur, propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras; nisi quia utrumque verum est: Duræ sunt timori, leves amori?* Ex quo manifeste deducitur, præcepta sine exercitio dilectionis Dei esse dura, & difficilia; fieri autem levia ex dilectione Dei.

36. Quod autem charitas erga Deum sit finis, ad quem cætera præcepta, reliquaque virtutum opera ordinantur, constat ex dictis num. 31. & præcipue ex 1. Epist. ad Thimoth. cap. 1. Vbi Paulus ait: *Finis autem præcepti est charitas, &c.* Et ideo S. Thom. 2. 2. quæst. 44. art. 1. sic docuit: *Finis autem spiritualis vitæ est, ut homo uniatur Deo, quod fit per charitatem; & ad hoc ordinantur sicut ad finem omnia, quæ pertinent ad spiritualem vitæ.* Unde Apostolus dicit 1. ad Thimoth. 1. *Finis præcepti est charitas de corde puro, &c.* Et S. Anselmus in hunc locum Pauli ait: *Omnis itaque præcepti finis est charitas, id est, ad charitatem refertur omne præceptum.*

17. Obijciens. Propter reliqua præcepta servanda, necessarium est, quod homo frequenter exerceat actus dilectionis Dei: ergo iam non erit obligatoria per se frequentia actuum dilectionis Dei, sed propter reliqua præcepta servanda: ergo inutile est hoc argumentum ad probandam obligationem per se, eliciendi frequenter actus charitatis erga Deum.

38. Respondeo distinguendo antecedens. Propter reliqua præcepta servanda [tamquam propter finem,] nego; [tamquam propter executionem mediorum, quæ assumuntur firmitus, cum imperantur ab intentione efficaci finis,] concedo. Quæ distinctio clare cõstat in qualibet intensione finis, & electionis mediorum. Quis enim dubitet, finem intendi per se & propter se; media autem executioni mandari propter finem? Et tamen quia actus intentionis finis imperat, & impellit ad electionem, & executionem mediorum; qui vult ardentè aggredi executionem mediorum, præceptive si hæc sint ardua, considerat; quantum inter sit consecutio finis, & renovat intensionem eiusdem finis, ut facilius & firmitus moveatur ad exequenda media. Et cum hæc ita sint, non propterea didicimus,

Kk 2 finem

finem esse propter media, sed renovari intentionem finis. ut firmiter ponantur media, ut tandem cum effectu consequamur finem.

39. Ita contingit in eo, qui vult Romam petere ad obtinendam dignitatem, tamquam à se intentam. Qui cum deterretur periculis itineris, & alijs difficultatibus, considerat utilitatem eius dignitatis, & renovat intentionem illius, ut firmiter moveatur ad superandas difficultates mediorum, quæ tandem ad dignitatem obtinendam diriguntur. Et ideo quamvis renovetur semel, & iterum intentio, sive desiderium dignitatis in ordine ad superandas ardentius difficultates mediorum; non dicitur, quod dignitas appetitur propter media, sed ipsam dignitatem appeti per se, & propter se; & media ipsa propter dignitatem.

40. Eodem modo contingit circa præcepta, & charitatem erga Deum. Nam cum ista Charitas sit finis, & reliqua præcepta sint media, prodest magnopere, & quamdoque necesse est, actum dilectionis Dei repetere, ut homo facilius vincat difficultates præceptorum; est enim efficax impulsivum ad vincendas difficultates præceptorum desiderium placendi Deo: sed non propterea actus charitatis erga Deum est medium ad servanda præcepta, proprie loquendo; quia tandem præfata præcepta diriguntur ut media ad dilectionem Dei.

ARTICVLVS V.

Observationes aliquæ pro maiori claritate doctrinæ traditæ.

SVMMARYM.

Possunt impleri præcepta sine relatione actuali ad charitatem. n. 41.

Possunt dari opera virtutum moralium supernaturalium sine actuali relatione ad charitatem. n. 42.

Et in quo differant virtutes morales naturales à supernaturalibus. Ibidem.

Actum charitatis eliciunt, qui observant mandata Dei, quia sunt mandata ipsius. n. 43.

Qui diligit proximum, quia præceptum Domini est, elicit actum charitatis. n. 44.

41. **O**bserva primo, licet dicamus, esse necessariam frequentiam actuum dilectionis Dei ad servanda diuturno tempore præcepta, & servandi se securum à violatione præceptorum, non inde recte inferri, quod numquam possit impleri præceptum, nisi cum formali & actuali relatione ad charitatem erga Deum: potest enim impleri sine illa. Sicut, licet candidatus dignitatis arripiat iter arduum Romam versus, motus ex intentione dignitatis, quam ambit; adhuc potest illud iter aggredi independenter ab ea intentione. Solum enim dicimus, necessarium esse repetere actus dilectionis Dei, ut per intentionem finis impellatur ad servanda præcepta tamquam media, quamvis hæc possit aliquando implere sine intentione eius finis. Non tamen potest moraliter omnia implere diuturno tempore, neque vincere difficultates illorum, nisi frequenter eliciat actus dilectionis Dei, sive desiderij placendi Deo.

42. Observa secundo, etiam nostram doctrinam longe abesse ab opinione eorum, qui dicunt, nullum esse opus virtutis moralis supernaturalis, nisi habeat formalem & actualem relationem ad actum dilectionis Dei, sive nisi ab hoc actu imperetur actus virtutis moralis supernaturalis. Etenim, ut optime dicitur P. Suarez lib. 2. P. 1. de necessitate gratiæ cap. 16. num. 10. in

in hoc differunt virtutes morales naturales à supernaturalibus; quod naturales respiciunt pro motivo honestatem secundum conformitatem ad naturam rationalem, sive ad rationem naturalem; supernaturales vero respiciunt pro motivo honestatem per conformitatem ad naturam rationalem provt illustratam lumine supernaturali. Iustus ergo qui patientiam habet, quia lumine fidei supernaturalis cognoscit esse bonam, & honestam; quamvis illam non referat actualiter ad charitatem erga Deum, bonum opus facit, & moritorium aeternae vitae. Erit autem multo melius, & magis meritorium, si fiat cum relatione actuali ad dilectionem Dei; sive quia fide docetur esse opus Deo placitum; quia sic est actus charitatis, & per illud opus patientiae relatum actualiter ad placitum, & dilectionem Dei, partim impletur preceptum eliciendi frequenter actum dilectionis Dei.

43. Observa tertio, sicut diximus, elicere actum dilectionis Dei eos, qui observata mandata, ex eo motivo, quia placita sunt Deo, sive vt per observationem eorum placeant Deo; ita etiam elicere actum dilectionis Dei eos, qui observant Dei mandata, quia sunt mandata ipsius Dei; nam in hoc quod sint mandata Dei, continetur, quod sint placita, & grata Deo. Ita discipulus ille, quem diligebat IESVS, & qui Iesum diligebat (vt refert S. Hieronymus in epistola ad Galatas lib. 5. cap. 6.) *Nihil aliud per singulas solebat proferre collectas, nisi hoc: [Filioli diligite alterutrum] tandem discipuli, & fratres, qui aderant, tadio affectu, quod eadem semper audirent, dixerunt. [Magister, quare semper hoc loqueris?] Qui respondit dignam Ioanne sententiam: [Quia preceptum Domini est; & si solum fiat, sufficit.]*

44. Ex quo inferitur, quod qui

diligit proximum, quia preceptum Domini est; elicit actum dilectionis Dei; alias non dixisset Ioannes: *Et si solum fiat, sufficit*: quia ad perfectionem, quam Ioannes consulebat discipulis, non sufficit dilectio proximi sine dilectione Dei. Sic etiam art. 4. notavi circa illa verba, *si precepta mea servaveritis, manebitis, in dilectione mea*; in sensu formali ita intelligi posse, [si servaveritis precepta, quia mea sunt, manebitis in dilectione mea, diligentes me.]

CAPVT III.

Discutitur quaestio appendix, an lapsus in peccatum lethale teneatur statim elicere actum charitatis, si non confitetur illico?

ARTICVLVS I.

Referuntur sententiae, & nostra proponitur, primaque eius pars roboratur.

SUMMARIVM.

Dictio [statim] non intelligitur de instanti physico, sed moraliter. n. 45.

Communis sententia est, peccantem non teneri statim ad contritionem, neque ad suscipiendum Penitentiae Sacramentum. n. 46.

Quatuordecim Authores asserentes teneri statim ad contritionem, vel ad Sacramentum Penitentiae. n. 49.

Media sententia eligitur, quae habet duas partes. n. 48.

Preceptum contritionis non obligat statim ex generali ratione Penitentiae. n. 49. Neque ex lege iustitiae. n. 50.

Neque ex lege charitatis. n. 51.

Cum

45 **C**Um dixerimus, omnes Fideles, sive iustos, sive peccatores teneri ad aliciendos actus dilectionis Dei, super est inquirere, an qui labitur in peccatum mortale, non solum frequenter teneatur ad prædictum actum charitatis, sed etiam teneatur statim post peccatum. Quando autem dicitur *statim*, non intelligitur metaphysico & reali, sed practice & moraliter, id est, ut explicat P. Suarez citandus, *Quam primum post finitum peccatum occurrit. & cogitatio ipsius peccati, aut aliquid, quod sufficienter excitet ad illam practice habendam, & aliunde sit etiam opportunitas ad exercendam contritionem; quia nimirum nullum necessarium impedimentum intervenit.*

46. Communis est sententia theologorum, quæ docet, eum, qui labitur Duran in peccatum lethale, non teneri statim Angel. ad contritionem perfectam, neque ad Medin. suscipiendum Pænitentiae Sacramentum. Ita P. Suarez de Pænit. disp. 15. Sotus. sect. 5. & apud ipsum Durandum, Angel. Sotus, Canus, & Viguerius. Item Lugo. 50 Card. de Pænit. disp. 7. sect. 11. P. Castro Palo tom. 4. tract. 23. disp. vn. Enriq. punct. 20. §. 1. num. 3. & apud ipsum P. Coninck, & P. Layman. Laymã. Item P. Vazquez 3. p. q. 86. art. 2. dub. P. Vazq 5. & quam plures alij.

47. Secunda sententia docet, eum, qui lapsus est in peccatum lethale, teneri statim ad assumendum medium suæ iustificationis, vel eliciendo actum contritionis charitate perfectæ, vel ad Argent. suscipiendum Sacramentum Pænitentiae. Hi sunt Argentina in 4. dist. 17. Palud. art. 4. ad 4. Paludanus ibid. quæst. 1. Maior. art. 3. conclus. 2. Alensis 4. part. q. 77. D. Ant. membro 4. art. 1. Maior in 4. dist. 17. Silvest. quæst. 5. & 9. D. Antoninus 3. part. tit. Marsil. 14. cap. 8 §. 2. Silvester verb. *Contritio.* n. 4. & Marsilius in 4. q. 12. art. 1. part. 5

& ex parte S. Bonaventura in 4. dist. S. Bona. 17. art. 4. in 2. part. q. 3. Item Caieta. Caiet. nus 2. 2. q. 66. circa 2; & tit. 1. opusc. Suar. tract. 17. quos refert P. Suarez citatus, Lugo. & apud Cardinalem Lugo citatum Paris. Guillelmus Parisiensis tract. de Pæ. Innoc. Innocentius in c. *Omni utrusque Archid. sexus.* de Pænitentijs. & remiss. Archid. Pet. Sot. Pet. Sot. diaconus in cap. *Ille Rex.* de Pænit. Abulen. Abulen. dist. 3. Petrus de Soto lect. 13. de Pænit. Abulensis lib. 1. Paralip. cap. 16. q. 36.

48. Mea sententia habet duas partes: prima est, neque ex lege pænitentiae, neque ex lege iustitiae, neque ex lege charitatis in Deum, esse obligationem adhibendi medium iustificationis statim post peccatum. Secunda pars est, teneri peccatorem, statim ac peccavit lethaliter, ad adhibendum medium suæ iustificationis per actum charitatis, vel per confessionem Sacramentalem, scilicet ex lege cavendi à contingentia suæ damnationis aeternæ, quæ potest accidere à subitanea & improvvisa morte. Et quidem pro prima parte stant Aurores primæ sententiae, & eam egregie probat P. Suarez loco cit.

49. Id præceptum non obligare ex generali ratione virtutis pænitentiae, probatur ex eo, quod cum affirmativum sit, non obligat pro omni tempore, sed habet tempus, in quo obliget. Neque est sufficiens fundamentum ad asserendum, virtutem Pænitentiae obligare tamquam negativum ad non retinendum se in eos statu peccati habitualis.

50. Neque id obligare ex lege iustitiae, quamvis dicamus omne peccatum lethale esse formaliter iniuria contra Deum, & continere malitiam iniustitiae; inde probatur. Quia licet ex violatione iustitiae contra hominem oriatur obligatio restituendi statim; est enim obligatio negativa non retinendi rem alienam; ideo id ita cōtin-

tingit, quia proximus cui facta est iniuria, patitur detrimentum in bonis suis, dum non fit ei restitutio: atque Deus nullum patitur detrimentum in bonis suis, dum non fit ei restitutio: neque Deus vllum patitur detrimentum in bonis suis, quoniam homo non det eam satisfactionem Pœnitentiæ: ergo lex iustitiæ non obligat peccatorem, ad satisfaciendum Deo statim per pœnitentiam.

51. Sed neque tenetur ex lege charitatis, aut amicitiae erga Deum, ad eliciendum actum dilectionis Dei. Nam lex charitatis erga Deum solū obligat ad ita diligendum Deum, vt hæc dilectio non differatur multo tempore, vt dictum est cap. 2. nullum autem est fundamentum ad ponendam obligationem eius actus dilectionis statim, ac committitur peccatum. Lex autem amicitiae non obligat me ad procurandum, quod alter diligit me, sed ad hoc, quod ego diligam inimicum. Et ita solum est in peccatore obligatio diligendi Deum, hæc autem, vt dixi, solum obligat ad non differendum multo tempore actum dilectionis Dei. Videantur P. Suar. &

P. Suar
Lug Lugo Card. qui hæc late, & luculenter tractant.

ARTICVS II.

Secunda pars nostræ sententiæ efficaciter roboratur.

SVMMARIVM.

Homo statim, ac labitur in peccatum lethale, tenetur ad ponendum mediū suæ iustificationis. n. 52. Et duæ notationes circa id. Ibidem.

Præceptum Christi est, quod semper vigilemus, & simus parati. n. 53.

Varij textus Evangelij, in quibus id præcipitur. n. 54.

Id. non est consilium, sed præceptum, quia iniungitur tamquam omnino necessarium. n. 55.

Non est consilium id, quo admonemur de periculo imminente. n. 56.

Non est consilium, sed præceptum id, quod proponitur in scriptura sub comminatione damnationis aeternæ. n. 57.

Sancti Patres in hoc agnoscunt rationem Præcepti. n. 58. & seqq.

Christus Dominus non loquitur solum in illis verbis de die extremi iudicij, sed etiam de die mortis, ex Sancto Augustino. n. 63.

52. **S**ecunda pars conclusionis supra propositæ est, hominem statim, ac labitur in peccatū lethale, teneri ad ponendum mediū suæ iustificationis, vel per contritionem charitate formatam, vel per sacramentum Pœnitentiæ. Hanc conclusionem propugnant quatuordecim doctores citati art. 1. pro secunda sententia. Et meminerit lector illud statim intelligendum esse non metaphysicè, sed moraliter, iuxta explicationem initio articuli 1. datam ex P. Suarez. Meminerit etiam eius asserti, quod proposui cap. 2. art. 2. ex P. Granodo, quamvis ad aliud assumptum; in his facile dari posse ignorantiam, aut inadvertendā invicibilem, ratione cuius homines excusentur à peccato, cum in hoc aliquam moram habent.

P. Suar

P. Gran

53. Probatur primo conclusio. Christus D. in Evangelio præcepit omnibus hominibus, quod semper vigilent, & sint parati pro expectandâ hora mortis, quia nesciunt diem, neque horam: sed vigilare, & esse paratum pro expectanda hora mortis, est constituere se in statu iustificationis; ergo Christus D. præcepit, quod omnes homines semper sint constituti in statu iustificationis. Ergo peccator violat hoc præceptum Christi D. dum lapsus

lapsus in peccatum lethale non conatur se restituere statui iustificationis.

54. Maior huius syllogismi clarissime constat ex Evangelio. Math. 24. v. 41. *Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit.* Et v. 44. *Ideo & vos estote parati: quia qua nescitis hora Filius hominis venturus est.* Et cap. 25. proponit parabolam virginum, quinque prudentum, quæ paratæ erant, & quinque fatuarum, quæ imparatæ: & v. 13. subiungit: *Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam.* Et Marci 13. v. 35. *Vigilate ergo; (nescitis enim, quando Dominus domus veniat: sero, an media nocte, angalli cantu, an mane) ne cum venerit repente, inveniatur vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico; Vigilate.* Et circa eam clausulam, *inveniatur vos dormientes*, sicut dicuntur dormientes, qui sunt in statu peccati lethalis, ita vigilare dicuntur, qui sunt constituti, aut se constituunt in statu iustificationis. Et Lucæ 12. v. 39. & 40. *Si sciret Pater familias, qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Et vos stote parati, quia, qua hora non putatis, filius hominis veniet.* Et Luc. 21. v. 34. *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vita: & superveniat in vos repentina dies illa.* Quod autem *vigilare*, idem sit ac esse preparatum dispositione necessaria ad mortem, expressit S. Gregorius homil. 13. in Evang. & S. Hilarius in cap. 24. Math. & omnes passim interpretes.

S. Greg.
S. Hil.

55. Dices primo, id non esse præceptum, sed consilium. Hæc tamen responsio videtur mihi improbabilis. Primo. Nam consilium est voluntarium, non autem simpliciter necessarium. Sic enim quando Christus D. consuluit continentiam, non illam iniunxit tamquam simpliciter necessariam ad securitatem salutis æternæ; &

ideo dixit, *Qui potest capere, capiat.* Cum autem iniungit hominibus, ut pro omni hora sint parati, quia nesciunt diem, neque horam; id quidem iniungit tamquam omnino necessarium ad securitatem salutis æternæ.

56. Secundo. Quia non est consilium, admonere de periculo imminente; Christus autem admonet Fideles, ut caveant à periculo imminente salutis æternæ amittendæ. Et ideo Luc. 21. ait: *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra, &c. Et superveniat in vos repentina dies illa.* Vbi Iansenius in Concord. cap. 124. *Iansen.* ait: *Attendite vobis, hoc est, cavete vobis.*

57. Tertio. Nam ut observat P. Suarez disp. 1. de Fide sect. 1. num. 2. *Omnia, quæ in scriptura proponuntur sub comminatione æternæ damnationis, posita sunt sub riguroso præcepto.* Cum ergo Dominus indixerit nobis vigilantiam, & preparationem, ne forte superveniat in vos repentina dies illa, in qua, sicut virginibus fatuus dicat, *Nescio vos*, quæ quidem est comminatio damnationis æternæ; liquido constat, id non esse solum consilium, sed præceptum.

58. Quarto. Quia Sancti Patres, & Interpretes agnoscunt rationem præcepti in illis verbis Domini. Et ita S. Ambrosius lib. 7. Luc. ad ea verba cap. 11. *Beati servi illi, quos cum venerit Dominus, id viderit vigilantes.* Hæc verba habet. *In superioribus vigilare nos voluit, per omnia expectantes momenta Domini Salvatoris adventu: ne dum aliquis remittit, & negligit, & de die in diem opera sua differt; iudicij futuri die, vel propria morte p. evētus, meritum suæ commendationis amittat. Et illa quidem in omnes PRÆCEPTI forma generalis.* Et in cap. 3. Apocal. ad ea verba, *Esto vigilans, & confirma.* ait: *PRÆCIPITUR igitur huic, ut vigilet.*

S.

59. S. Hieronymus in Michæam
S. Hier. cap. 6. sic ait: *IVBETVR nobis, ut
 preparati simus ambulare cum Domino
 Deo nostro; nulla hora dormire; nullo
 tempore securi esse debemus; sed semper
 expectare Patrem familias venientē,
 & diem formidare iudicij.* Vbi no-
 tandum est verbum. *Iubetur*, quod ri-
 gorosum præceptum designat. Item
 ea verba, *nulla hora dormire*; quod
 iuxta supradicta, idem est, ac *nulla ho-
 ra in statu peccati mortalis persistere.*
 Est ergo præceptum Domini, ne vlla
 hora dormiamus, neque persistamus
 in statu peccati lethalis, ne supervē-
 niat in nos repentina dies illa, quæ
 damnationi æternæ nos addicat. Ex
 quibus etiam verbis Hieronymi const-
 tat, hoc præceptum obligare pro seni-
 per; atque adeo esse præceptum nega-
 tivum, non perseverandi in statu pec-
 cati lethalis; id enim significant ea
 verba: *nulla hora dormire, nullo tem-
 pore securi esse debemus; sed semper ex-
 pectare, &c.* quæ verba dicuntur a
 Hieronymo pro explicatione præcep-
 ti; quo iubetur nobis, ut preparati si-
 mus, &c.

60. Theophylactus in cap. 24.
Theop. Math. ad ea verba. *Et vos estote para-
 ti; quia qua hora non putatis, &c.* Sic
 ait: *Vigilare IVBET, & preparari, hoc
 est habere virtutis opera quasi in the-
 sauro quodam reposita, ut cum venerit
 Dominus repetens id, quod vult, possi-
 mus dare.* Ecce verbum *iubet*, quod
 præcepti rationem significat. Et in
 cap. 13. Marc. ad ea verba, *Quæ vobis
 dico, omnibus dico. Vigilate.* Hæc ha-
 bet: *Omnibus autem PRÆCEPIT
 Dominus, & his, qui in mundo vivunt,
 & his, qui successerint.* Et paulo post
 dicit, eam preparationem continuam
 pro hora mortis esse, *necessariam*, quæ
 dictio non denotat rationem consilij,
 quod voluntarium est, sed rationem
 præcepti; quod ex necessitate impleri
 debet. S. Leo Magnus serm. 8. de ie-

junio X. mensis, ad illa verba Luc. 21. *S. Leo.*
*Attendite autem vobis, ne forte gravē-
 tur corda vestra.* Ait: *Quod PRÆ-
 CEPTVM, dilectissimi, ad nos specia-
 lius pertinere cognoscimus.*

61. P. Sebastianus Barradas in cap. *P. Barr.*
 12. Luc. ad ea verba: *Si sciret Pater
 familias, &c.* sic ait: *Quasi dicat Do-
 minus: si Pater familias sciret horam,
 vel vigiliam, qua fur venturus esset,
 tunc vigilaret, ne spoliaretur. Ita
 vos si sciretis horam mortis, & iudicij,
 tunc ageretis excubias: at illam igno-
 ratis, ideo omni tempore excubare NE-
 CESSE EST.* Et iam in Theophy-
 lacto notavi, id verbum *Necesse* non
 rationem consilij, sed præcepti indi-
 care. Et in cap. 13. Marc. ad ea verba;
Ianitori præcepit, ut vigilet. Notat
 verbum: *PRÆCEPIT*, & sic differ-
 rit: Subaudi, *Sic ego in cælum abiturus
 vobis PRÆCIPIO, ut vigiletis.* Dixe-
 rat, *[Vigilate, nescitis enim, quando tē-
 pus sit.]* subiicit, *[sicut homo, qui pere-
 gere profectus reliquit domum suam .i.
 & ianitori præcepit, ut vigilet.]* Quasi
 dicat: *Vigilare vobis præcipio, cæteris-
 que omnibus peregre in cælum profec-
 turus.* Et Paul. post subiungit: *Cum
 igitur illi, ianitori) Dominus præcepit,
 ut vigilaret, et iam cæteris PRÆCE-
 PIT.* Et Card. Toletus in cap. 21. Luc. Tol.
 ea verba, *Et vos estote parati*, appellat
 mandatum Christi.

63. Pro eodem asserto stant Sā-
 cti Patres, dum docent, omnes *debere*
 vigilare, & esse paratos pro hora mor-
 tis incerta. Nam hoc verbum *debere*
 in materia gravissima, qualis est hæc,
 rationem præcepti denotat. Vnus sit
 pro multis S. Augustinus epist. 80. ad
 Hesygium; vbi inter multa alia ad
 hanc rem conducentia ait: *Vigilare
 DEBET omnis Christianus, ne imparatum
 inveniat eum Domini adventus.*
 Et Nicolaus de Lyra in cap. 24. Math.
 ait: *Quia enim tempus iudicij est in-
 certum, ideo semper DEBEMVS esse*

parati. Et Ioannes Mariana in cap. 24.
P. Mar. Math. num. 43. ait: *Docet, DEBE-*
RE homines in singulas horas adven-
tum eius expectare. Et eodem modo
 loquuntur communiter Interpretes.

63 Dices secundo, Christum nō
 loqui in illis textibus de die mortis;
 sed de die extremi iudicij. Sed ad hoc
 respondet S. Augustinus epist. 80. ad
S. Aug. Hēsychium, in hæc verba: *In quo quē-*
que invenerit suus novissimus dies, in
hoc eum comprehendet mundi novissi-
mus dies. Quoniam qualis in die isto
quisque moritur, talis in die illo iudi-
cabitur. Ad hoc pertinet quod in Evan-
gelio Marci 13. scriptum est. [Vigilate,
quia nescitis, quando dominus domus
veniat. Quod vobis dico, omnibus di-
co.] Quibus enim omnibus dicit Domi-
nus, nisi electis, & dilectis suis, ad cor-
pus eius pertinentibus, quod est Eccle-
sia? Non solum ergo illis dixit, quibus
tunc audientibus loquebatur; sed etiam
illis, qui fuerunt post illos, ante nos, &
ad nos ipsos, & qui erunt post nos usque
ad eius novissimum adventum. Num-
quid autem omnes inventurus est dies
ille in hac vita, aut quisquam dicturus
est, quod ad defunctos etiam pertineat,
quod ait: [Vigilate, ne cum repente ve-
nerit, inveniat vos dormientes.] Cur ita
que omnibus dicit, quod ad eos solos per-
tineat, qui tunc erunt, nisi quia eo modo
ad omnes pertinet, quomodo dixit? Tunc
enim unicuique veniet dies ille, cum
venerit ei dies, ut talis hinc exeat,
qualis iudicandus est illo die. Ac per
hoc vigilare debet omnis Christianus;
ne imparatum inveniat eum Domini
adventus. Imparatum autem inveniet
ille dies, quem imparatū invenerit sua
vita huius ultimus dies.

ARTICVVS III.

Alijs argumentis corroboratur
assertio.

SYMMARIVM.

Roboratur conclusio ex parabola Virgi-
num, quæ vocantur fatuæ, quia im-
paratae. n. 64.

Homo tenetur ad reddendam securam
suam salutem aternam. Et quid in-
de pro conclusione? n. 66. & seqq.

Idem probatur ex eo, quod Sancti Patres
agnoscunt periculum in dilatione Pe-
nitentia. n. 69. & seqq.

Id periculum non est proximum. n. 75.

Qui moritur imparatus, dignus est vi-
tuperio. Et quid inde pro conclusio-
ne? n. 77.

Idem probatur ex consequentia, quam
significant verba Evangelij. n. 78.

64. **P**Robatur secundo, supponen-
 do, in parabola virginum
 prudentum, & fatuarum (ex qui-
 bus illæ, quæ paratæ erant, in-
 traverunt ad nuptias, & quæ imparatæ,
 invenerunt clausam ianuam) signi-
 ficari duplex genus hominū, ex qui-
 bus alios mors adveniens reperit pa-
 ratos pro securitate salutis aternæ,
 alios omnino imparatos. Quinque il-
 læ virgines dicuntur fatuæ, quia non
 erant paratæ ad nuptias; cum nesci-
 rent horam, qua sponsus esset ventu-
 rus: sed fatui in sacra scriptura dicun-
 tur peccantes: ergo peccaverunt illæ
 Virgines, quia non se paraverunt ad
 nuptias, cum nescirent, qua hora spon-
 sus esset venturus.

65. Dices, illas Virgines vocari
 fatuas, quia peccatrices; nō vero prop-
 ter novum peccatum, quod commi-
 serunt in hoc, quod non se prepara-
 verint per justificationem. Sed con-
 tra

tra est: quia licet omnes peccatores vocentur fatui in Sacra Scriptura; at attēto sensu parabolæ, illæ virgines vocantur fatuæ, non quia peccatrices vt cumque, sed quia cum essent peccatrices, & ignorarent horam adventus sponsi, non curarunt de præparatione. Hæc est enim fatuitas, quam reprehēdit Dominus in ea parabola; ne, npe, quod cum ignorent horam mortis, non sint semper parati per iustificationem, ne exponantur contingentie damnationis æternæ.

66. Probatur tertio. Omnis homo tenetur ad reddendam securam, quantum potest, suam salutem æternam, & tutum se constituere à qualibet contingentia damnationis æternæ: sed dum persistit in statu peccati mortalis, non reddit securam suam salutem æternam, nec se constituit tutum à contingentia damnationis æternæ: ergo dum persistit in statu peccati mortalis, peccat contra hanc obligationem.

67. Maior patet. Quam enim maiorem obligationem imponere potest charitas erga se ipsum, quam liberare se à contingentia summi mali? Si enim qui trāsiturus est per nemora, vbi sunt cubilia leonum, & draconum, tenetur providere sibi arma defensiva pro securitate suæ vitæ; quanto magis debet homo providere sibi arma iustitiæ pro securitate salutis æternæ?

68. Probatur minor. Homo persistens in statu peccati lethalis, ignorat, an in momento sequenti, finiet vitam; & certissime cognoscit, quod si finit vitam in momento sequenti, infalibiliter incurret damnationem æternam: ergo homo persistens in statu peccati lethalis non se constituit tutum à contingentia damnationis æternæ. Quomodo enim reddit se tutum à contingentia damnationis æternæ; si re ipsa est contingens, quod damnatur in æternum; neque adhibet diligē-

tiam necessariam, vt eam contingentiam vitet? Deinde nam ideo Christus D. monet fideles, quod sint parati, eo quod nesciunt diem, neque horam; & securam reddant suam salutem: ergo dum non sunt parati, scilicet restituendo se in statum iustificationis, non reddunt omnino securam suam salutem æternam.

69. Probatur quarto. Nam Sancti Patres periculum agnoscunt in eo, quod homo ignorans diem & horam suæ mortis, differat pœnitentiam, cognoscens contingentiam mortis subitæ: sed vbi est periculum, non est securitas; cum hæc duo sint correlative opposita: ergo præfatus homo non reddit securam suam salutem æternam, cum ad id maxime teneatur.

70. Probatur maior. Nam S. Gregorius Nazianz. orat 4 in S. Baptisma sic ait: *Si hodiernum diem semper præteriens, crastinum observes, paulatim differendo, quanto in PERICULO versaris.*

71. S. Thomas in epist. 1. Thesalon. cap. 1. ad ea verba Pauli, *Cum enim dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus.* Sic ait: *Primo describit præsumptionem malorum; secundo PERICULUM moræ. Et paulo inferius: Deinde cum dicit [tunc repentinus] describit PERICULUM.*

72. Dionysius Richelius in cap. 5. Ecclesiastici ad ea verba, *Non tardes converti ad Dominum.* Hæc habet: *Nam PERICULUM est in mora: cum dicat Salvator; Vigilate itaque, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit.*

73. Huc spectat S. Anselmus epist. 1. inquit: *Qui differt in futurum, & forsitan non futuram ætatem, suam vitam corrigere; certum bonum dimittit pro dubio.* Consistit enim periculum in eo, quod dimittatur certum pro dubio.

P. Barr 74. P. Sebastianus Barradas tom. 3. in Evang. lib. 10. cap. 12. ad ea verba Luc. 17. *Si sciret Pater familias, qua hora fur veniret: in eorum explicationem ita loquitur: Ostenditur PERICULUM, quod nobis imminet ex ignota nobis hora.*

75. Dices. Videtur absurdum dicere, quod homo, dum est in statu peccati lethalis, semper est in periculo mortis. Nam in periculo mortis potest homo absolvi à reservatis per quemlibet Sacerdotem, & potest communicare non ieiunus: absurdum autem est id concedere cuilibet peccatori, dum non instat mors.

76. Respondetur, nō dici existere in periculo mortis absolute, nisi qui est in periculo proximo. Cum autem dicimus, peccatorem dum persistit in statu peccati lethalis, esse in periculo damnationis æternæ, nō diximus esse in periculo proximo mortis; hoc enim non datur, nisi quando datur fundamentum probabile ad credendum, mortem instare. In quo casu homo potest absolvi à reservatis per quemlibet Sacerdotem, & communicare non ieiunus; non vero in periculo remoto. Afferimus tamen in re tanti momenti teneri peccatorem adfugiendum id periculum non proximum, & contingentia, aut dubium damnationis.

77. Probatur quinto. Ille, qui subito moritur imparatus, & æternam damnationem incurrit, dignissimus est vituperio & reprehensione, eo quod non se preparavit tempestive reducens sed ad statum iustificationis. (Quis neget hanc propositionem; cū Sancti Patres adeo reprehendant procraftinantes suam conversionem?) Ergo peccavit in eo, quod non se preparavit. Hęc consequentia patet; nemo enim est dignus vituperio, nisi propter actionem, vel omissionem vituperabilem. Ergo cum materia sit adeo gravis, qua nulla gravior esse potest, peccavit lethaliter. Tum sic:

ergo non solum peccavit in ipso articulo mortis, sive immediate antecedenti ad mortem, sed etiam in momento antecedenti ad articulū mortis, sicut etiam in alio prius antecedenti; & sic de reliquis momentis, quæ præcesserunt commissionem peccati lethalis. Patet consequentia: ideo enim peccavit in ultimo momento ante mortem, quia in illo debuit considerare contingentiam damnationis æternæ, nesciens diem, neque horam: sed in momento penultimo, & antepenultimo, & reliquis anterioribus eodem modo nesciebat diem, neque horam, & eodem modo erat expositus æternæ damnationi: ergo in momento penultimo, & antepenultimo, & reliquis anterioribus peccavit lethaliter in eo, quod non se exhibuit paratum pro vitando periculo damnationis æternæ.

78. Confirmatur ex S. Chrysostomo hom. 78. qui exponens ea verba, *Si scirent Pater familias, qua hora fur veniret*, asserit, reprehensibilem esse vsque ad erubescientiam illum, qui sic non vigilat. Sic enim ait: *Hæc ad erubescientiam desidia mihi dicta videtur: maiorem enim diligentiam habent furem expectantes, quam nos salutis anime: vigilant enim tunc, ne aliquid sibi subripiatur; nos autem quamquam certo sciamus, venturum Deum, non perseveramus, neque ita vigilamus, ut possimus non imparati ex hac vita discedere.* Et in eandem sententiam non pauca affert Card. Tolerus in cap. 12. Luc. annot. 69. dicens, esse *vitium hoc imprudentiæ, & stultitiæ.*

79. Probatur sexto. Consequentia est inevitabilis lumine rationis habitata, [Homo nescit diem, neque horam suę mortis; & cognoscit certitudinem damnationis æternæ, si hora mortis non inveniatur paratū: ergo quādiu ignorat horam mortis, tenetur esse

esse paratus ad vitandam eam contingentiam.] ergo peccat lethalter, quando non est paratus. Probat antecedens ex illis verbis Christi Domini. *Ideo & vos estote parati, quia qua nescitis hora filius hominis venturus est.* Nam illud verbum *Ideo* denotat consequentiam: & æquivalet huic: [Nescitis, qua hora venturus est: ergo debetis esse parati.] Item ex illis verbis: *Vigilate, quia nescitis, &c.* Nam ea dictio *Quia*. Significat consequentiam; & æquivalet huic [Nescitis diem, neque horam, ergo vigilare debetis.] Cuius rei innumera sunt exempla, etiã in moralibus. Sic enim Luc. 4. ait Christus D. *Alijs civitatibus oportet me evangelizare verbum Dei, quia ideo missus sum.* Ille enim dictiones *Ideo*, & *quia* denotant consequentiam sic: [Missus sum ad evangelizandum, &c. ergo oportet me evangelizare, &c.] Præterea Math. 24. v. 44. & Marc. 13. v. 35. dicitur, *Vigilate ergo.* Hæc autem dictio *ERGO* significat consequentiam, & i latio- nem necessariam vnius ex alio.

ARTICVLVS IV.

Occurritur obiectionibus.

SVMMARIVM.

Bene componuntur, quod peccator teneatur statim elicere contritionem, & quod possit postea accedere ad Sacramentum Pœnitentiæ cum sola attritione. n. 80.

Secunda obiectio retorquetur in suum Authorem. n. 82.

Quomodo Baptismus & pœnitentiæ ordinentur ad remissionem peccatorum. n. 83.

Etiã si Ecclesia intenderet, quod adulti accederent ad Baptismum iustificati, adhuc Baptismus ordinaretur ad remissionem peccatorum. n. 84.

Ecclesia non intendit, quod adulti accedant ad Baptismum iustificati. n. 85.

Obligatio peccatoris eliciendi statim actum contritionis non oritur ex virtute Pœnitentiæ. n. 87. *Et quæratio sit præceptum negativum.* Ibidem.

80. **O**biicies primo ex Lug. Card. *Car. Lu* disp. 7. de Pœnit. lect. 11. n.

201. Si hæc conclusio vera esset, non possët excusari à novo peccato, qui accederet ad Sacramentum Pœnitentiæ, aut Baptismi cum sola attritione cognita: atqui iam certum est apud ferè omnes Authores, non esse peccatum accedere cum sola attritione cognita: ergo statuta conclusio vera non est. Maior probatur. Nam iuxta hanc conclusionem, homo tenetur elicere contritionem statim, ac labitur in peccatum mortale: ergo iam non accedet cum sola attritione cognita.

81. Respondeo, negando maiorẽ. Nam qui labitur in mortale, poterit statim elicere contritionem charitate formatam; & post multos dies accedere ad Sacramentum cum sola attritione cognita, sine novo peccato; supponimus enim, contritionem habitam ante plurimos dies independenter à Sacramento pœnitentiæ non esse partem eius Sacramenti. Præterea, qui cum inadvertentiã invicibili obligationis constituendi se statim in statu iustificationis, si accedat ad Sacramentum cum attritione cognita, iustificatur.

82. Obiicies secundo ex eodem ibid. num. 202. Si statuta conclusio vera esset, sequeretur, ex intentione Ecclesiæ baptismum non fuisse olim collatum ad remissionem peccatorum, sed ad alios fines; quod est absurdum. Sequela probatur. Nam Ecclesia prohibito olim, ne adulti baptizarentur

P. Vaz.

extra casum urgentis necessitatis, nisi in vigilia Paschæ, vel Pentecostes, vt ex Concilijs, & decretis Pontificum probat P. Vazquez tom. 2. in 3. part. disp. 150. cap. 3. Volebat enim Ecclesia, quod Cathecumeni toto tempore quadragesimæ optime instruerentur: ergo iuxta hanc cōclusionē, intendebat, quod baptizarentur iam iustificati; cum tenerentur statim ad habendā contritionem perfectam pro vitanda contingentia damnationis æternæ. Ergo baptismus ex intentione Ecclesiæ non conferebatur ad remissionē peccatorum. Quomodo ergo Sancti Patres vniversaliter docent, baptismum conferri, vt homines à suis sceleribus lavarentur?

83. Respondeo primo, idem argumentum fieri posse iuxta communem sententiam asserentium, Ethnicum, qui convertitur ad fidem, teneri statim diligere Deum super omnia, per quem actum iustificatur: ergo cū Ecclesia differt Baptismum illius ad vigiliam Paschæ, ex intentione Ecclesiæ non confertur Baptismus ad remissionem peccatorum, sed ad alios fines.

84. Respondeo secundo, negando sequelam. Nam Baptismus, sicut & Pœnitentiæ Sacramentum, per se ordinatur ad remissionem peccatorū: quod si antecedenter sint remissa, virtute actus dilectionis Dei super omnia; adhuc dicitur cum veritate, quod baptismus ille ordinatur ad remissionem peccatorum. Nam per illum actum charitatis remittuntur peccata dependenter à Baptismo: neque enim erit verus actus charitatis, & consequenter non dabitur remissio peccatorum, nisi sit cum intentione suscipiendi Sacramentum ordinatum ad remissionem peccatorum.

85. Quando ergo Ecclesia per dilationem baptismi intenderet, quod adulti pergerent ad Baptismum ante-

cedenter iustificati; nō propterea verificaretur, quod intenderet Ecclesia, non conferri Baptismum in ordine ad remissionem peccatorum; cum ipsa iustificatio facta per actum charitatis sit dependens à Baptismo, modo dicto. Et ideo si Ecclesia intenderet, quod pergerent ad Baptismum iam antecedenter iustificati, & liberi à reatu culpæ, etiam intenderet recipi Baptismū in ordine ad remissionem peccatorū adquisitam per actum charitatis.

86. Sed quamvis Ecclesia differat baptismum ad vigiliam Paschæ, non est concedendum, quod Ecclesia intendit, quod pergant adulti ad baptismum antecedenter iustificati, sicut neque etiam intendit oppositum; nam intētio Ecclesiæ abstrahit ab utroque. Nam per hanc dilationem solum intendit Ecclesia, quod adulti pergant ad Baptismum optime instructi circa mysteria Fidei.

87. Obiicies tertio ex eodē ibidem num. 203. Præceptum Pœnitentiæ non est negativum, sed affirmativum: differt autem vnum ab alio in eo, quod negativum obligat semper & pro semper, affirmativum autem solum obligat in circumstantijs determinatis: ergo præceptum pœnitentiæ nos obligat tempore; atque adeo non obligat statim.

88. Respondetur, constare ex supradictis non oriri hanc obligationem ex præcepto pœnitentiæ, sed ex præcepto non exponendi illi contingentia salutem æternam. Quod quidem præceptum negativum est. Ideo Christus D. in Evangelio vult, semper non esse paratos, pro hora mortis ignorata; ne salus æterna exponatur contingentia amissionis illius. Et ita S. Ambrosius. verbis relatis art. 2. ait: *Vigilare nos voluit, per omnia spectantes momenta Domini Salvatoris adventum.* Et S. Hieronymus ibid. relatus ait: *Iubetur nobis, ut preparati simus ambulare cum*

cum Domino Deo nostro; nulla hora dormire, nullo tempore securi esse debemus, sed semper expectare, &c. Sed dato, quod præceptum sit affirmativum, dicendum est, non obligare semper & pro semper, sed solum pro eo tempore, quo quis lapsus est in peccatum lethale. Neque enim peculiare est huic præcepto, quamvis sit affirmativum, obligare statim: sunt enim multa præcepta affirmativa, quæ obligant statim. Sic enim si innocens impetitur ut occidatur, teneor, si possum, statim succurrere; sicut si proximus versatur in extrema necessitate alimenti, debeo statim opitulari, ante quam crescat ea necessitas.

DISERTATIO VIII

Vtrum comedere, & bibere, & vacare copula conjugali propter solam voluptatem, sit omnino licitum.

CAPVT I.

Quid dicendum sit circa primam partem questionis de cibo, & potu?

1. **O**ctava propositio ex damnatis hæc est: *Comeder, & bibere vsque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non ob sit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.*

ARTICVLVS I.

Quibus Autoribus attribuant aliqui propositionem damnatam?

NON EGRET SVMMARIO.

2. **F**ilguera in sua lucerna in explanatione huius octavæ propositionis reum facit huius propositionis P. Mathæum de Moya tom. 1. Selectar. tract. 6. disp. 2. q. 3. asseritque P. Moyam afferre pro sua sententia (inter alios) Lugo Cardinalem, & Antonium de Escobar, quasi ipsis etiam attribuenda sit præfata propositio. Sed neutrum invenio citatum in eo loco à P. Moya.

Filg. Moya. Card. Lug. Escob.

3. Et quod ad hunc spectat, operandum esset, ut referret verba eius Authoris, ut Lectores cognoscerent, an eadem sit doctrina P. Mathæi de Moya cum propositione damnata. Ego enim in assertionem huius Doctoris invenio verba contraria verbis propositionis damnatæ. Ecce verba conclusionis, quam statuit num. 5. *Licitum esse, delectationem moderatam gustus, (sicut & olfactus, & auditus) directe intendere; & propter illam captandam comedere & bibere, docent non pauci, nec infima nota Doctores, quorum sententia probabilis mihi est.*

4. In quibus verbis tria notanda veniunt. Primum, quod P. Moya dixit, *delectationem moderatam gustus, propositio autem damnata dicit, vsque ad satietatem, quæ dictio denotat assumptionem immoderatam cibi.* Secundum, quod P. Moya ibid. num. 9. hæc superaddit: *An vero comedere absque necessitate pertineat ad vitium gula? Negat Ioannes Maior, & Ioannes Sanchez ubi supra. Sed contraria sententia est tenenda, utpote expressa D.*

An